

Tarixi qırmızı rənglə yazan inqilabçı - Vladimir Lenin

Müsbət və ya mənfi fikirlərdən asılı olmayaraq, onun haqqında həmişə danışılıb və yazıldığı silinməz tarix hətta anti-kommunistlər tərəfindən də xüsusi dəyərləndirilib. Çünki dünyaya tarixində fikri əmələ çevirib mümkünsüzü mümkün etmək, min illərin taxtını qanla devirib ora dünənə qədər ayaq altında əzilən kasıb çıxarmaq, idealizmi icraya çevirmək mütləq talehin seçdiyi adama nəsis olmalıydı. Söhbət 22 aprel - doğum günü uzun illər bayram edilmiş, dünya tarixini qırmızı rənglə yazmış inqilabçı, siyasi xadim Vladimir İliç Lenindən gedir. Əsl sosialist insanı olmaq onun alına doğuşdan yazılmışdı. SSRİ-nin şişirtmə faktlarına dalmadan, real sənədlər əsasında göstəricilərə görə, Lenin ideal sovet insanı kimi Çar rejimində uşaqlıqdan yetişməyə başlamışdı. Nümunəvi övlad, qardaş, dost, tələbə olaraq. Amerikalı alim, Harvard Universitetinin Rusiya tarixi üzrə professoru Riçard Payps yazırdı: "Lenin uşaqlıqdan öz həmyaşlarından fərqli olaraq heç kimə qaynayıb-qarışmazdı. Gimnaziyada oxuduğu illərdə bir dəfə də olsun müəllimlərinin sözündən çıxmayıb, adı dava-dalaşda hallanmayıb, bütün fənlərdən əla qiymət alıb. Gimnaziyanın ilk sinfindən sona qədər müəllimlərinin sevimlisi olub, şəkli şərəf lövhələrinə vurulub. Bu dövrlərdə dəfələrlə çar əleyhinə kiçik narazılıqlar oyanıb, tələbələr bir araya gəlsə də Lenin bir dəfə belə onlara qoşulmayıb".

Çar rejiminin naziri, Leninin keçmiş sinif yoldaşı Naumov öz xatirələrində deyir: "Bu özünəqapalı, nümunəvi oğlan çox istedadlı idi. Qeyri-adi yaddaşı vardı. Oxuduğu, eşitdiyi hər şeyi birdəfəyə yadında saxları və həddən artıq işgüzar idi: nə zehni, nə də əməli fəaliyyətdən yorulmazdı. Dərskənər vaxtlarda isə gimnaziyaya gəlib gülləri sulayar, təkbəşinə, heç kimin göstərişi olmadan iməcilik işləri ilə başını qatardı. Onun gimnaziyada həm müəllimlər, həm də tələbələr arasında böyük hörməti vardı. Müəllimlər onu nüminə göstərirdilər. Uşaqlar isə onu sevməz, sadəcə hörmət edirdilər. Amma özü o qədər sadə idi ki, heç vaxt yoldaşları arasında özünü yuxarı tutmaz, fərqləndirməzdi. Hətta kimsə ona "sən istedadlısan, zəhmətkeşsən" deyəndə, gülümsəyib "sən mənəndən də yaxşısan, sadəcə fərqi deyilsən", - deyər cavab verərdi.

Maraqlı xatirələrdir: biri rusun qatı rəqibi olan amerikalı, digəri isə devirdiyi çarın adamı... Bəs yaşamından razı olan, çarın əleyhinə qalxmayan, nümunəvi, qapalı oğlan qosqoca rejimi niyə və necə devirdi? Bax burda bütün təxminlər üst-üstə düşür - qardaşına görə! Həqiqətən də onun böyük qardaşı Aleksandr çara qarşı üsyan təşkilatçılarından biri olaraq edam edildikdən sonra bu mərhəmətli, ideal hesab edilən 17 yaşlı yeniyetmənin taleyi və xarakteri tamamilə dəyişdi. Ailəsi bu ölümü sindirə bilmədi. Vladimir qardaşı-

nın qisası ilə yanib-yaxılırdı. Məhz bu edamdan sonra dünənə qədər əhəmiyyət vermədiyi kasıb rəiyyət, çatışmazlıq, yoxsulluq, haqsızlıq onun gözündə böyüyüb dağ oldu. O isə bu dağı onu yaranların ürəyinə çəkə bildi. Qərübədir, bəlkə də qardaşı ölməyeydi, oktyabr inqilabı olmayacaq, çar devrilməyəcək, SSRİ adında dövlət qurulmayacaqdı... Vladimir müəllimlərinin tövsiyəsi ilə dövrünün ən yaxşı ali məktəblərindən olan Kazan Universitetindən məzun olub, çar rejiminin ən yaxşı alimlərindən, ictimai xadimlərdən və ya hər hansı vəzifə sahiblərindən biri olacaqdı.

Bu hadisədən sonra Vladimir, nəhayət yaşdılarına qaynayıb-qarışmağa başlayır. Universitetdə "Xalq iradəsi" adlı qanunsuz dərnek üzvlərinə qoşulur. Üç aydan sonra isə qeyri-qanuni toplaşan asi tələbələr arasında ən qızgın üzv kimi gözaltına alınır. Nəticədə isə Universitetdən qovularaq doğulduğu yerə göndərilir. Qovulanlar arasında onun xalası oğlu Vladimir Ardışev də vardı. Adaşlar evə qayıtmayaraq Ardışevlərin bağ evlərində bir müddət yaşayıb, yenidən əks fəaliyyətə hazırlanırlar. 1888-ci ilin payızında Kazana qayıdıb marksist dəstəyə qoşulur. 1891-ci ilə qədər Kazandan Samara şəhərində nərəzi gəncləri toplayıb böyük dəstə yaradır.

İstənilən dövrdə rus rejimi elmi yüksək qiymətləndirib. Təhsil tək-cə sonrakı SSRİ-nin prioriteti deyildi, çar hakimiyyətində də elm Rusiya üçün "voda" və ya "vodka" kimi vacib idi. Amma bu dəfə elmi nailiyyət axtarışı çar buyruqlarına bəna başa gələcəkdi: yaşına görə çox dərrakəli, istedadlı olan tələbəni itirmək istəmədilər. Hakimiyyət Lenini yenidən ali məktəbə cəlb etdi. O, Sankt-Peterburq Universitetinin hüquq fakültəsinə yüksək nəticələrlə qəbul olundu. Ali təhsil bu gəncin qarşısında artıq hədəfini dəyişmişdi. O burada rəsmi sənədləri, hüquqi normativləri, torpaq mülkiyyəti haqqında qanunlarını araşdırıb məqsədi üçün öyrənirdi. Başqa sözlə, çar qoynunda ilan bəsləyirdi. Leninin artıq bir məqsədi vardı - inqilab! Anlayırdı ki, tələbələr, şəhər asiləri çarı devirəcək gücdə deyillər, tək-cə onlara arxalansaydı, qardaşının aqibətini yaşayacaqdı. Çünki ziyalı şəhərlilər ağılla, qələmlə davranırdılar, kəndlilər isə yabayla, güc ilə hərəkətə keçəcəkdilər. Onun yeganə dayağı kəndlilər ola bilərdi. Əsrlərdir təhkimçilik kimi dəhşətli buxova möhtac olmuş, torpağa qatdığı alın təri ilə ağalarına məhsul cücərdən kəndlini inandıra bilsəydi, çarizm tarixə gömüləcəkdə.

Riçard Paypsa görə, bu yaraşsız, ilk baxışdan adamda inamsızlıq oyadan insan qüsurlu nitqi ilə tədricən qarşısındakını

özünə çəkirdi, daha sonra həmsöhbəti onun haqqında ilk təəssüratını tamamilə unudur, ona inanırdı. Üstəlik, ondakı əmələ inam qarşısındakı insana da sirəət edirdi. Bir müddət sonra isə onu dahi hesab edirdi. Əlbəttə ki, Lenin bu unikal bacarığından yararlanacaqdı. O dövrün inqilabçıları haqqında belə deyilirdi: "Plexanova hörmət edirdilər, Martovu sevirirdilər, amma Leninin sözsüz-

sovsuz arxasınca düşürdülər".

Müasirləri, inqilabçı yoldaşları, onu kobud, hətta hədəf uğruna inanılmaz qəddar biri kimi xatırlayırdılar. XIX əsrin sonlarındakı qıtlıqdan o, bir vasitə kimi istifadə edirdi. Bax burda bütün inqilabçılar ona qarşı çıxmışdılar. Düşünürdülər ki, xalq yedizdirməklə öz tərəflərinə çəkə bilərlər. Amma Lenin tamamilə əksini düşünürdü, necə deyirlər: "Ac qılınca çarpar". Yalnız aclıq kəndlinin, ümumilikdə xalqın qollarına güc verib onu irəli aparacaq. Tox insan başının dincliyini istər, ac isə balasını, özünü doyurmaq üçün quzunu qurdun dişindən çəkib qopardar. O, burda da yanılmadı. Böyük yazıçı Maksim Qorki yazırdı ki, "Dəmirçi üçün xam metal nədirsə, ac xalq da Lenin üçün o cür material idi". O, ziyalı şəhər adamına inqilabi doktrina izah etməkdənsə, işini yüngülləşdirib kəndliyə başa düşdüydü dildə "Səni ac saxlayan çarı devirməyə kömək elə, səni mən yedirib, torpaq sahibi edim" deyirdi. Bu qədər sadə!

Terror - çoxumuz bu sözün yeni termin olduğunu düşünürük. Amma ən azından Lenin bu sözü bizdən qabaq öyrənmişdi. Məktublarının birində yazırdı ki, "Xalq hakimiyyətdən tamam usandırmağın, çiyindirməyin yolu terror-dan keçir". Qarşısına qoyduğu məqsədə görə dəhşətli qətlərə imza atan Leninə bu işdə onun xələfi İosif Stalin kömək olur, yeni quldurbaşı, karvankəsən İosif Cuxşvili! Sovet tarixi onu da Lenin kimi mükəmməl tələbə, istedadlı gənc kimi təqdim edirdi. İstedadı əlbəttə vardı, yoxsa sonralar tarixin ən qəddar diktatorlarından ola bilməzdi, amma savada gəlincə, bu adam heç rusca bilmirdi, anasının yalvarışlarına dözməyib birtəhər rusca öyrənən kimi Gürcüs-

tanı tərək eləmişdi. Onun hoqqaları haqqında Leninə danışanda bir-birinin əksi olan bu iki insan orta q məxrəcə gəlməli olmuşdu. Leninə qəddarlıq hədəf üçün gerek idi, Stalin isə ümumiyyətlə belə formalaşmışdı, qəddarlıq onun canında, qanında vardı.

1905-1907-ci illər arası inqilablar çərçivəsində görünməmiş amansızlıqlar, oğurluqlar, qətlər törədilir ki, çar artıq baş verənlərdən gözünü açma bilmirdi. Nəhayət, adi qətlər sırasına jandarmalar, dövlət adamları da daxil edildi. Əmlər isə Karl Marks istinadən birbaşa Leninin özündən gəlirdi. Leninin əvvəlki ziyalı inqilabçıları ondan uzaqlaşdı. Onlar oğru, qatil, soyğunçu olmaq istəmirdilər. Leninə isə idealı deyil, realı lazımdı. Böyük inqilab üçün anarxiya və pul tələb olunurdu. Bunun üçün ən yaxşı üsul qətlər və soyğunçuluq idi. Hədəfə gedən yol hamar deyildi, naqolay yolların palçığını qan əvəzlədi. Hakimiyyət və onun güc strukturları artıq qaçaq-qulduru başına toplamış keçmiş nümunəvi tələbənin əlində aciz qalmışdı. Amma Leninin yoluna daş qoyan hakimiyyət deyil, keçmiş silahdaşları, inqilabçılar oldu. Beləliklə xaricə köçməli olan Lenin bir müddət gizli fəaliyyət göstərdi. Arada sevgi macərələri də işinə yarayırdı. Ona həyat yoldaşından çox, dost kimi yaxın olan Nadejda Krupskayanı asanlıqla İnessa Armandla əvəzlədi. Amma ayıq məntiqi onu heç vaxt sevginin əsirinə çevirə bilmədi. Çünki onun yeganə böyük məhəbbəti - inqilab adlarıdır! Buna isə əz qalırdı. 1912-ci ildə Peterburqda çıxan gizli "Pravda" qəzeti onun ideyalarını və hədəflərini yenidən yaymaqla məşğul idi. Yeri gəlmişkən, o, qəzetin ilk redaktəsindən narazı qalmışdı. Belə də olmalıydı, axı onun baş redaktoru ziyalı biri deyil, quldurbaşı, küçə ruscasında danışan Stalin idi!..

1914-cü ildə başlayan I Dünya Müharibəsi Leninin işinə yaradı, artıq narazıları tək-cə Rusiyadan deyil, dünyanın hər tərəfindən toplamaq olardı. Tale bu dəfə də ona yol göstərdi. Hərbi tarixçi Volkov bu dövrlərdə Leninin öz ölkəsinə qarşı şpionluq etdiyini iddia edirdi. Çünki kəndlinin gücünə güc qatılmalıydı, balta, yaba dövrünün müasir silahları ilə əvəzlənməliydi, xaricdən dəstək mütləq idi.

Lenin 1917-ci il inqilabına qə-

dər yüzlərlə siyasi məqalə, məktublar yazdı, yorulmadan şəhərlər gəzib nitqlər söylədi. Dəfələrlə həbs olundu. Amma hədəfinə çatdı, xalqın deyil, qardaşının, gözünü anasının qisasını aldı. Əslində, əksər inqilabçı liderlər kimi onu da inqilaba səsləyən şəxsi kəni oldu. Çar ailəsinin bütün üzvlərinə, hətta xitməçilərinə qədər güllələnməsinə gəlincə, Sovetlərdə uzun illər bunun yerli hakimiyyətin özbaşına qərar çıxarıb nifrətdən dolayı etdiyi əfsanələşdirilmişdi. Amma Leninin keçmiş sevgilisi (qadını Rusiyaya qayıdarkın tərək etmişdi, sadəcə inqilab üçün əməkdaşlıq edirdilər) İnessa öz qeydlərində əmri gizlin olaraq Leninin verdiyini etiraf edirdi. Çar ailəsinin məhkəməyə çıxarılıb həbs olunacağını inqilabçı yoldaşlarına söz versə də, quldur yoldaşlarının vasitəsi ilə qisası məhkəmə hökmünə buraxmadı. İllər sonra 2011-ci ildə Rusiya hökuməti Çar ailəsinin güllələnməsi işində Lenin və ya digər rəhbər işçilərin əmrinə aid rəsmi sənəd və məktubun olmadığını təsdiqlədi. Amma əsrlərin çar sülaləsini devirmiş Lenin kimi biri gələcəyə dəlil buraxdı mı? Tarixdə sənədsiz-sübutsuz o qədər qətlər mövcud olub ki!

Lenin artıq qəddarlığa susamışdı, alışmışdı. İnqilabdan sonra da ta 1922-ci ilə qədər "təmizlik" işlərinə davam etdi. Əvvəlcə qol-çomaqlar, burjuylar onun sənədli-sübutlu əmri ilə güllələndi. Ölkədə öldürməyə adam qalmayanda növbə imperiya dönəmində təhsil almış ziyalıları, yazıçılara çatdı. Ən yaxşı halda qələmə, elmə hörmət naminə bəzilərinə ölkədən uzaqlaşdırdı, səsini ucaldanları isə güllələtdirdi. Dzerjinskini qeydlərinə görə, iki yüzdən artıq yazıçı, elm adamı ölkədən dərbə-dər oldu. Sonralar isə onun əməllərinin şahidi olmuş yoldaşları, ilk inqilabçılar, bolşeviklər "Xalq düşməni" adı altında qanına qəltan edildi. Edildi ki, yalnız sovet ideologiyası altında yeni dahilər yetişsin. Bu yolda - mədəni inqilabda, ilahi kitablara deyil, elmi-ədəbi kitablara "ibadət"də Leninin rolu danılmazdır.

Yaratdığı SSRİ-nin çiçəklənməsini görə bilmədi. Amma xəstəliyinin ən ağır günlərində belə SSRİ-nin qarşısızalmaz bir dövlət olacağına inandığını deyirdi: "Bu da mənim həyatım. İnanılmaz bacardım, qurdum. İdeyanı daşıyıcıları bu quruculuğu davam etdirəcəklər". İnançı 70 il çəkdi, amma qanla qurulmuş dövlət, qanla bitənə qədər həqiqətən də dünyaya sözün hər iki mənasında qan uddurdu.

Şəfiqə ŞƏFA

Təsisçi və baş məsləhətçi:

Aqil ABBAS

Baş redaktor:

İradə TUNCA

Qəzet "Ədalət" qəzetinin bilgisayar mərkəzində çap edilmişdir.

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyib bilər.

KAPİTAL Bankın 1 saylı Nəsimi rayon filialı.

kod: 200112 hñh

Müxbir hesab: 0137010001994

S.W.I.F.T. Bik: AIBAZ 2xhesab N:

3807001941100451111 VOEN: 1300456161

İndeks:0107 Qeydiyyat nömrəsi 100

Ünvan: Bakı AZ.1073 Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, "AZƏRBAYCAN" nəşriyyatı, 6-cı mərtəbə.

Telefon: 538-05-50, 538-51-31. 534-55-98 Faks: 539-80-26

adaletqezeti@rambler.ru

adaletqezeti@mail.ru, adaletqezeti@box.az

Qəzetdə "Oylar" və APA İA-nın məlumatlarından istifadə olunur

Tiraj: 2500

Sifariş: 234

Çapa imzalanmışdır:

22.04.2016

ƏDALƏT

23 aprel 2016-cı il